

Драгушак І.О.

студент,

Науковий керівник: Таран О.С.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Соціолінгвістичні питання в україністиці вивчали Олександр Тараненко, Орест Ткаченко, Михайло Голубець, Лариса Масенко, Анатолій Загнітко, Леся Ставицька, Галина Мацюк, Оксана Таран. Усі вони пов'язані з проблемою мовної ситуації в Україні, якій присвячено праці Л. Масенко, яка вивчала вплив Радянської Росії на мовну ситуацію в Україні, А. Загнітка, який проводив дослідження мови довоєнного періоду, а також у період Незалежної України, Олександра Тараненка, який моніторив білінгвальну ситуацію в Україні протягом першого десятиліття її Незалежності. Як бачимо, ці студії охоплювали лише певний регіон або певний період часу. Здійснення повномасштабного дослідження вимагає залучення значних людських ресурсів і час. Інший шлях реалізації такого дослідження – вивчення мовної ситуації за письмовими фіксаціями усного мовлення (а таким є Інтернет-мовлення) за допомогою комп'ютерної обробки даних.

Об'єктом нашої уваги стало мережеве мовлення сучасного українського студентства. Джерельною базою послуговували коментарі на сайті <https://www.education.ua>. Обраний часовий період – 2009–2018 рр., тобто за 10 років. Такий часовий проміжок вважаємо достатнім для того, аби простежити зміни в мовних уподобаннях та змодельовати мовну ситуацію.

Етап I. Формування джерельної бази відбувалося за допомогою програми для роботи з електронними таблицями Microsoft Office Excel. З порталу «education.ua» було стягнуто такі дані: коментарі, дата і час їх публікації, автор публікації, мова публікації, назва навчального закладу, до якого були прикріплені коментарі, місто і область, де знаходиться навчальний заклад стягнуті. Стягування відбувалося автоматично за допомогою програмного продукту власної розробки «Education web scraper».

Етап II обробки даних джерельної бази передбачав їх сортування відповідно до мови коментарів. Для цього дані були збережені у файлі текстового формату (.txt). Далі вони експортовані в програму для робіт з електронними таблицями Microsoft Office Excel. Дані були перевірені, відкориговані і проаналізовані засобами, які надає цей програмний продукт. Для наочності були створені діаграми, що відбивають мову коментарів, час їх публікації і області, за якими закріплені навчальні заклади, як-от:

Діаграма 1

Діаграма 1 показує білінгвальну мовну ситуацію в динаміці: співвідношення української та російської мов, якими послуговується

сучасна українська молодь в мережі, загалом по всій Україні за 2009–2018 рр. Як бачимо, дані коливаються в межах 10%, проте російська мова все-таки домінує протягом досліджуваного періоду часу.

Діаграма 2

Діаграма 2 показує сумарну кількість коментарів кожною з двох мов, але в розрізі областей за весь досліджуваний час. Так, кількість коментарів, у яких переважає російська мова, удвічі більша за кількість коментарів українською мовою. Крім того, кількісний аналіз вишів за мовним чинником показав переважання російської мови майже удвічі.

Діаграма 3

Діаграма 3 є, по суті, інтерактивною мапою, що показує мовну ситуацію в Україні за весь період 2009–2018 рр.. Так, студентська молодь Західної України розмовляє українською мовою. Мовна ситуація з Центральною Україною є рівномірною (приблизно 50% на 50%). А от значна територія Південно-Східної України розмовляє російською мовою. Лариса Масенко в «Нарисах з соціолінгвістики» (2010) наводила декілька цікавих прикладів. Так, дослідження в Херсоні показало, що в місті 18,9-54,5% населення вживає українську мову в школі – навчанні – роботі – магазині і транспорті, натомість по всій області вживання мови в цих же ж середовищах становить 56,5-81,7% [1, с. 24]. Більшість ВНЗ знаходяться у великих містах, тому можна дійти висновку, що саме цей чинник вплинув на такі результати – переважання російської мови. Хоча в неофіційному спілкуванні переважає російська мова (в тому числі і мережеве мовлення), натомість, як показують дослідження, на офіційному рівні більшість людей сприймає українську.

Проаналізувавши наші дані, можна дійти висновку, що більша частина студентської молоді України станом на сьогодні розмовляє російською мовою. Переважання російської чи української мови територіально розподілено із заходу на схід.

Список використаних джерел:

1. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.